

Asertivitate versus agresivitate în învățământul primar

DENISA-MIHAELA, DULF^a, ROXANA-MARIA, POP (CĂS. PETIAN)^b

^aUNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Litere

Specializarea: Construcție și Inovare Curriculară

Email: denisa_dulf@yahoo.com

^bUNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Litere

Specializarea: Construcție și Inovare Curriculară

Email: roxanamariapop.17@gmail.com

Coordonator: Asist.univ.dr. Alina Maria NECHITA

UNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Litere

Departamentul de Specialitate cu Profil Psihopedagogic

E-mail: alina.nechita@dspp.utcluj.ro

Abstract

Aggressive behaviour among students is one of the main challenges of teaching. Regarding this negative phenomenon, assertiveness brings new perspectives, having benefits even in adult life, but especially during school years.

Keywords: *agressive behaviour, conflict, assertiveness, teaching technics, solutions.*

Introducere

Încă din copilărie, elevii petrec cea mai mare parte a timpului în clasă, un mediu de învățare academic, unde se confruntă cu diverse situații pe care învață să le gestioneze prin propriile eforturi, adesea fără sprijin și asistență, și fără a comunica adulților care îi pot ghida într-un comportament adecvat. Agresivitatea în școală este întâlnită frecvent în relațiile dintre elevi și poate deveni una dintre provocările actul didactic, ceea ce creează efecte de lungă durată asupra performanțelor academice ale copiilor.

Cu privire la acest fenomen negativ, asertivitatea aduce perspective noi, având beneficii până și în viața adultă, dar mai ales în timpul anilor de școală. Abordarea asertivă crește nivelul stimei de sine, construiește încredere în propria persoană, îmbunătățește abilitățile de comunicare socială, crește nivelul de satisfacție personală, ajută indivizii să acționeze conform propriilor dorințe și vise, interese și curiozități. De asemenea, reduce nivelul de stres și anxietate care influențează negativ succesul academic, plăcerea de a învăța în rândul elevilor.

Climatul educațional depinde de modul în care profesorul manageriază clasa de elevi de elevi, deoarece el conduce acest grup, orientează membrii spre valori dezirabile, conforme etapei istorice și sociale în care se află, valorifică potențialul individual și menține relații sănătoase între elevi, care să ofere ambianța potrivit desfășurării activităților instructiv-educative.

Agresivitatea

Termenul de agresivitate își are originea etimologică din latinescul „adgradior” care înseamnă a merge către ceva cu tendința de a ataca. În acest sens, conceptul de agresivitate se referă la potențialul unui individ și la capacitatea lui de a face față unui obstacol, de a nu da înapoi atunci când se confruntă cu dificultăți. Agresivitatea face parte din diferitele comportamente sociale pe care indivizii le dobândesc și sunt menținute și reînnoite atunci când condițiile o impun.

O problemă controversată are în vedere originea agresivității și anume dacă aceasta este o trăsătură înnăscută sau dobândită. Pentru S. Freud, agresivitatea este o forță endogenă, instinctivă, înnăscută. Freud consideră agresivitatea ca aparținând instinctului de moarte, care este responsabil pentru comportamentul distructiv personal.

Clasificat ca un comportament perturbator, comportamentul agresiv iese în evidență în ochii părintelui și clinicianului. Comportamentul agresiv poate fi fie impulsiv reacționând la un stimul, fie proactiv premeditat. Tantrumurile de temperament, agresiunea fizică, cum ar fi lovirea sau mușcarea altor copii, furtul posesiunilor altor copii și sfidarea autorității sunt deranjante pentru familii și personalul școlii. Adesea, în mediul școlar sau de îngrijire a copilului comportamentele devin supărătoare; comportamentele pot interfera cu relațiile familiale sau de la egal la egal și cu performanța școlară.

Un număr considerabil de copii și adolescenți manifestă semne agresive. În cursul dezvoltării normale, familiile pot experimenta perioade în care un copil prezintă tantrumuri de temperament în timpul anilor de copilărie sau rebeliune în timpul anilor de adolescență. Aceste comportamente, atunci când sunt limitate în timp, sunt considerate evenimente normale de dezvoltare. Atunci când persistă în timp, acestea sunt considerate tulburări psihice.

Olweus [1] a descris comportamentul violent ca pe un tip special de agresiune în care atacatorul agrează fizic sau amenință o persoană mult mai slabă decât el, pentru a o face să se simtă speriată, restricționată sau supărată pentru o perioadă lungă de timp, din cauza traumei emoționale după acest atac, dar și din cauza fricii de noi atacuri. Această definiție arată că problemele disciplinare din școală sunt diferite de certurile și violența manifestată de doi oameni de aceeași putere, deoarece în acest caz, participanții la indisciplinaritate fac parte din același grup social [2].

Un istoric familial de comportament agresiv, inclusiv un istoric de încarcerare, pune copiii la risc crescut. Utilizarea de către părinți a disciplinei fizice oferă copiilor un model pentru utilizarea comportamentului agresiv ca soluție la conflict. Acest exemplu poate duce la un comportament agresiv în viitor la copil. Expunerea la violență în mass-media a fost contribuie la comportamente agresive în rândul tinerilor, iar violența mediatică contribuie la riscul cumulat de comportament antisocial.

Comportamentele agresive din copilărie pot rezulta din maltratarea psihologică care distruge sentimentul de sine și siguranța personală a copilului. Maltratarea psihologică, un model repetat de interacțiuni dăunătoare între părinte și copil, include interacțiuni cum ar fi minimalizarea, respingerea, negarea atașamentului emoțional și modelarea comportamentelor inadecvate. În plus, a fi martor la violența dintre părinți este o altă formă de maltratare psihologică care poate duce la un comportament agresiv la copii și adolescenți.

Asertivitatea

Asertivitatea se poate defini ca abilitatea individului de a-și exprima convingerile, dorințele și sentimentele într-un mod sigur și direct. Asertivitatea este inclusă dintr-un set complex de abilități sociale care

permit copiilor să se angajeze în mod eficient în comunicarea interpersonală. „Asertivitatea înseamnă siguranță de sine, satisfacție de sine și presupune a veghea atât la împlinirea intereselor proprii, cât și ale celorlalți. Înseamnă încredere crescută în forțele proprii, susținerea și evaluarea propriilor păreri” [3].

Comportamentul asertiv implică de stima de sine, curajul de a-și exprima opinia și luarea în considerare a satisfacerii propriilor nevoi și dorințe fără a încălca drepturile și nevoile celorlalți. Încrederea este cel mai eficient mod de a rezolva problemele interpersonale. Comunicarea directă, deschisă și sinceră menține și îmbunătățește relațiile cu ceilalți, permițând ca informațiile să fie primite nestingherite și distorsionate. Asertivitatea reprezintă o cale de mijloc între două extreme de comportament: pasiv și agresiv. Sentimentele, nevoile și dorințele noastre nu sunt mai importante decât ale altor oameni sau mai importante decât alți oameni, ele sunt egale.

Asertivitatea nu trebuie înțeleasă ca transformarea unei persoane timide într-o persoană perpetuu agresivă, egocentrică, ci mai degrabă posibilitatea de a crea conexiuni sociale satisfăcătoare. Asertivitatea este opusul agresivității, dar și comportamentului pasiv. Asertivitatea nu înseamnă renunțare sau lipsă de eficacitate în luptă. Răspunsurile sigure includ alegeri conștiente, decizii clare, flexibilitate, curaj și încredere în procesul de comunicare. [4]

Pe măsură ce oamenii devin mai conștienți de tiparele lor de comunicare, oamenii pot lua în considerare alegerea unor comportamente încrezătoare sau nesigure. Afirmațiile permit exprimarea constructivă a sentimentelor și nevoilor personale, îmbunătățind astfel productivitatea și relațiile cu ceilalți. Asertivitatea le oferă indivizilor posibilitatea de a avea un impact mai mare asupra propriei vieți, de a avea un impact mai mare asupra celorlalți și de a-și organiza mai bine propria viață. Alegerea individului pentru încrederea în sine constă în rezistența influenței sociale în domeniul influenței, între independență și rezistență. Zonele de influență asupra continuumului influenței sociale includ supunerea, complezența și conformarea.

Folosind termenul de influență socială, ne referim la modul în care oamenii sunt influențați de presiunea reală sau imaginară exercitată de alții. Deci indivizii pot fi supuși sau independenți unul față de celălalt, pot fi conciliatori cu anumite solicitări sau provocări, ei pot răspunde cu încredere autorităților și se pot supune sau împotrivi acesteia. Pentru a acționa cu încredere și a rezista presiunii mulțumirii, se sugerează că este necesar să fim vigilenți în identificarea capcanelor și a încercărilor de manipulare.

Stima de sine presupune, de asemenea, a face cereri sau a căuta ajutor. Exprimarea pozitivă a cererii, înțelegerea poziției celeilalte părți, exprimarea deschisă a afecțiunii și autoafirmarea sunt elementele care asigură succesul cererii. Abilități precum: a spune nu, a cere ajutor, a-și cere scuze, a apăra greșelile și a atitudinea față de critică necesită stăpânirea și exersarea abilităților de comunicare. Comunicarea promovează interacțiunea, comunicarea interpersonală, exprimarea propriilor sentimente, recunoașterea sentimentelor celorlalți. Este nevoie de a inspira eliberare emoțională, atât pozitivă, cât și negativă, la copii și adolescenți, elevi și profesori.

Dificultățile implicate în această direcție sunt legate de sentimentele negative și pozitive. Aducerea emoțiilor negative în atenția celorlalți poate duce la conflicte, așa că mulți oameni evită discuțiile conflictuale și își suprimă emoțiile. În acest caz, calea de mijloc care poate elimina insecuritățile și pasivitatea, precum și aroganța și agresivitatea este recunoașterea publică a comportamentului care a creat nemulțumirea și încercarea de a găsi o soluție la problemă. Dificultatea de a exprima emoțiile pozitive este asociată cu căldura socială. Căldura socială îmbracă forma simpatiei, a afecțiunii, a împărtășirii bucuriei. [5]

Agresivitate versus asertivitate. Gestionarea conflictului

Pentru a rezolva situațiile pline de agresivitate este necesară purtarea dialogului, comunicarea între indivizi și între grupuri și folosirea limbajului de reconciliere. A rezolva un conflict înseamnă a identifica și elimina cauzele lui, pentru a atinge un acord și pentru a restructura situația care a determinat în primă fază apariția conflictului.

L.A. Coser definește conflictul ca: „Conflictul este o luptă între valori și revendicări de statusuri, putere și resurse în care scopurile oponentilor sunt de a neutraliza, leza sau elimina rivalii” [6]. În managementul conflictului se urmărește ameliorarea aspectelor negative care determină conflictul, individul gestionând contextul social potrivit. Pentru a rezolva situația se începe prin a identifica și elimina premisele care au dus la dezvoltarea conflictului, la abordarea comportamentului agresiv, pentru a rezolva problema pe termen lung, nu pe moment.

Gestionarea sau rezolvarea conflictelor presupune parcurgerea diferitelor etape în procesul de analiză a conflictului. Mariana Caluschi a dezvoltat o structură complexă de analiză a conflictului pe baza acestui model brâncușian, care interpretează conflictul ca pe un proces. Etapele acestei analize se desfășoară în următoarea ordine:

1. Descrierea situației conflictuale
2. Redefinirea și formularea problemelor din spatele situațiilor conflictuale
3. Delimitarea părților în conflict
4. Definiți tipul de conflict
5. Identificați forțele și dimensiunile dominante în conflict
6. Hărți genetice conflictuale
7. Creați o hartă a conflictelor
8. Implementați metode de rezolvare a conflictelor. [7]

Harta genetică a conflictului include o privire de ansamblu asupra motivelor exprimate de nevoile de bază ale părților în conflict, interpretarea acestora de către părți, o descriere a canalelor de comunicare existente, presiunile externe ale părților și comportamentele construite pentru a sprijini participanții.

Harta conflictului este creată prin enumerarea nevoilor, temerilor și așteptărilor tuturor părților implicate în conflict. Creionând nevoi, temeri, îngrijorări, preocupările și așteptările celor implicați deschid perspective pentru înțelegerea situațiilor problematice și extind gama de posibilități de soluții care pot fi utilizate atunci când harta este finalizată.

Analiza corelativă a informațiilor furnizate de aceste structuri pentru a explora modelele cognitive, afective și relaționale ale părților în conflict poate ajuta la înțelegerea dinamicii conflictului și la generarea de soluții multiple. Harta genetică vizualizează și materializează trecutul părților aflate în conflict, iar așteptările conturează standardul specific de viață al fiecărei părți în conflict și liniile directe pentru acțiunea psihosocială.

Comunicarea ca instrument de rezolvare a conflictelor își propune să transforme protagoniștii confruntării în interlocutorii dezbaterii. În acest context, comunicarea presupune nu numai vorbirea și ascultarea, ci și activarea mecanismelor de înțelegere, comunicare încrezătoare, empatie sau ascultare activă.

În timpul analizei conflictului părțile implicate folosesc o gamă largă de abilități și strategii de comunicare pentru a asigura o soluție win-win. Printre aceste abilități, dialogul, comunicarea empatică, ascultarea activă și de susținere joacă un rol deosebit.

Comunicarea încrezătoare este o formă de comunicare activă care permite exprimarea dorințelor, ideilor fără anxietate nejustificată și promovează îmbunătățirea personală printr-o atitudine dinamică. Trecerea

printr-un astfel de proces de analiză a impactului unei situații conflictuale înainte de publicarea și implementarea unei soluții efective exprimă o atitudine de autoafirmare și comunicare încrezătoare.

Autoarea descrie o serie de tehnici încrezătoare, de afirmare, pentru rezolvarea eficientă a conflictelor interpersonale. Printre ele am observat:

Aserțiunea „eu” – implică utilizarea cuvântului „eu” mai degrabă decât „tu” sau „voi”. Această afirmație implică exprimarea emoțiilor negative legate de un individ și oferirea unei alternative care se concentrează și pe propriile sentimente și așteptări. Eficiența utilizării acestei tehnici în gestionarea conflictelor constă în a privi cealaltă parte ca partener mai degrabă decât ca adversar și să se concentreze pe sine și pe propriile dorințe, mai degrabă decât să critice acțiunile interlocutorului.

Exprimarea clară și presupuneri deschise despre propriile dorințe. Eliminarea expresiilor ambigue, aluziilor sau tăcerii este eficientă.

Eliminarea rușinii și a fricii când dorim să exprimăm emoții negative precum furie, nemulțumire, dezamăgire, tristețe. Acestea pot fi exprimate cu aserțiunea „eu” fără ostilitate și fără a-l înjosi pe celălalt. Comunicarea încrezătoare înseamnă să nu te pui în poziția reclamantului, chiar dacă îți exprimi nemulțumirea sau supărarea.

Abilitatea de a rezolva conflictele în mod creativ poate fi îmbunătățită prin exersarea creativității în orice domeniu al vieții noastre. Antrenamentul sistemelor creative poate fi realizat prin grupuri creative, cum ar fi grupurile de antrenament creative. Colaborarea strânsă în cadrul echipei, stimularea imaginației și creativității sub îndrumarea mentorilor oferă o bază solidă pentru dezvoltarea abilităților creative de rezolvare a problemelor. [8]

Scopul cercetării

Cercetarea realizată are ca scop principal identificarea modalităților de remediere a situațiilor conflictuale în clasa de elevi, prevenirea situațiilor agresive în clasă prin crearea unui mediu favorabil de studiu, prin abordarea unor teme de interes din care elevii să deducă ce comportamente trebuie să abordeze în societate.

Valorile transmise prin această activitate:

- ✚ fiecare este unic, special, având nevoi și dorințe proprii;
- ✚ modul în care noi ne comportăm nu trebuie să îi afecteze pe ceilalți;
- ✚ îmi pot exprima sentimentele fără să aduc jigniri și injurii;
- ✚ comportamentul agresiv nu îmi folosește;
- ✚ știu să îmi ating scopul fără să îi rănesc pe alții;
- ✚ îmi cunosc limitele și pot să le fac cunoscute și colegilor;
- ✚ nu îmi este rușine să spun „Nu”.

Obiectivele cercetării

Obiectivul general urmărit a fost conștientizarea elevilor cu privire la agresivitate și la efectele distructive pe care aceasta le implică, în vederea prevenirii și diminuării ei în clasă.

Obiectivele specifice au fost următoarele:

- ✚ identificarea prezenței sau absenței agresivității în clasele de elevi;
- ✚ obținerea de informații cu privire la concepția copiilor despre sentimentul de siguranță în școală;

- ✚ elaborarea unui program menit să prevină și să diminueze agresivitatea în clasa de elevi;
- ✚ evidențierea contribuției activităților ludice și extracurriculare (pe fondul utilizării unor metode și tehnici adecvate) la reducerea agresivității;
- ✚ identificarea tuturor factorilor care întrețin o imagine de sine negativă;
- ✚ facilitarea autocunoașterii și intercunoașterii prin implicarea elevilor în activități specifice;
- ✚ evidențierea aspectelor pozitive ale personalității elevilor și valorificarea acestora;
- ✚ dezvoltarea unei imagini de sine pozitive;
- ✚ facilitarea incluziunii sociale și acceptării fiecărui copil indiferent de rasă, etnie, religie, etc.

Ipoteză

Dacă profesorul implementează un management al clasei pozitiv, însoțit de activități extracurriculare în vederea dezvoltării personale aplicând metode și tehnici diverse, atunci agresivitatea va înceta să mai apară printre elevii acelei clase, evitându-se astfel comportamentele negative și efectele distructive ale acestora.

Motivarea alegerii unui plan de intervenție

Motivul pentru care am ales să aplicăm o serie de principii asertive și activități de prevenire și reducere a comportamentului asertiv, este datorat faptului că am predat la clase exclusiv de rromi, unde am întâlnit mari probleme comportamentale. Suntem de părere că elevii trebuie să se simtă în siguranță la școală și că dascălul nu doar trebuie să îi instruiască și să transmită conținuturi ci și să formeze personalități empatică și altruiste care să știe cum să se comporte în societate.

Mai mult decât atât, într-o clasă de rromi este primordial să se transmită principii sănătoase de viață, să se pună accent pe bunele maniere și mai ales pe cea mai întâlnită problemă, și anume reducerea agresivității. Acești copiii sunt influențați de mediul din care provin și manifestă o serie de comportamente negative precum: înjuratul, poreclitul, lovirea fizică, furatul, chiar și rasismul de culoare.

Activități de prevenire și reducere a agresivității prin asertivitate

Schimbarea comportamentului negativ, chiar și prevenirea lui, necesită timp, perseverență și implicare din partea cadrelor didactice care predau la o anumită clasă predispusă la agresivitate. Astfel, am realizat o mică ședință profesorală în care, fiecare și-a spus problemele comportamentale pe care le întâmpină la clasă și am încercat să găsim soluții. Discutând cu profesorii am ajuns la concluzia că oferind un exemplu de bun profesor și mai ales de o persoană empatică, elevii pot să se inspire și să copieze comportamentul pozitiv.

Pentru a avea o clasă cu toleranță zero la violență este importantă prezența regulilor, astfel că s-a stabilit împreună cu elevii cum ar trebui să ne comportăm în clasă nu doar pe parcursul programului, ci pe tot parcursul anului școlar. Regulile au fost explicate pe rând, și în același timp elevilor li s-a adus la cunoștință așteptările pe care ei ar trebui să le îndeplinească.

Regulile au fost concepute potrivit vârstei elevilor și au fost printate și așezate într-un mod atractiv la loc vizibil, pentru ca toți copiii să le vadă și să își reamintească de ele. Acestea îndeamnă la respect și la dezvoltarea responsabilității elevilor, dar în același timp creează un mediu sigur în sala de clasă. Consecințele nerespectării normelor, au fost alese tot împreună cu elevii. De precizat este faptul că este evaluat comportamentul elevului și nu elevul, iar accentul se pune pe recompensarea comportamentului pozitiv, nu pe evidențierea celui negativ.

Recompensarea comportamentului pozitiv un instrument folosit cu scopul de a crește durata sau frecvența unui comportament dezirabil în faza de învățare. Pentru copiii de vârstă preșcolară și școlară recompensa este mai eficientă decât pedeapsa. În sala de clasă, s-a confecționat tot împreună cu elevii un panou al recompenselor intitulat „Gardienii binelui”, unde fiecare elev care se comportă corect, manifestând empatie primește o steluță, astfel progresând în rang. Elevii au manifestat interes și entuziasm, iar comportamentele lor au devenit pe zi ce trece, demne de recompensat.

Pe lângă aceste principii și reguli implementate în fiecare zi, la fiecare oră, am propus și activități care să promoveze și adoptarea profilului elevului asertiv. Având în vedere că într-o clasă se creează conflicte des, prima activitate propusă s-a intitulat „Cum reacționăm în situații tensionate?”. Aceasta a avut drept scop evitarea certurilor și conflictelor în clasă. În cadrul activității elevii au trebuit să dea exemple de situații tensionate, să exprime modul în care ei reacționează în astfel de situații; să compare modul adecvat de a reacționa cu modul în care ei reacționau în trecut.

Fig. 1. Arhivă personală: Dulf Denisa

Am început a doua activitate „Cum reacționăm în situații tensionate?”, întrebându-i pe elevi dacă au trecut prin momente tensionate și dacă da care au fost acelea. Elevii au dat o varietate de răspunsuri și au și spus cum au reacționat. Reacția lor a fost una violentă și negativă, dar după ce le-am prezentat planșa de reguli și de recomandări pentru a reacționa corect într-o astfel de situație, ei au comparat modalitățile de a reacționa cu reacțiile lor proprii și au constatat care sunt cele mai bune variante. În final, am realizat împreună „Decalogul situațiilor tensionate” și anume: patru reguli pe care ei trebuie să le respecte pentru a evita conflictul. Regulile sunt: „Ignoră. Vorbește prietenos. Părăsește locul. Denunță.”

O altă activitate propusă, care vine în completarea primei, se referă la sfatul dat elevilor în activitatea anterioară și anume la „Denunță.”. Este important ca elevii să știe la cine pot apela când văd o comportament agresiv în clasă, astfel că, scopul activității „O mână de ajutor” este identificarea persoanelor de încredere la care elevii pot apela. Cu ajutorul unei fișe de lucru, elevii trebuiau să identifice rolul adulților când vine vorba de un conflict, să scrie pe fiecare deget de la forma mâinii desenate câte o persoană la care pot apela când este vorba de un conflict. Copiii au conștientizat cât de importantă este prezența unui adult când vine vorba despre conflicte și despre comportamente inadecvate. Elevii au scris că persoanele de încredere sunt: profesorii, doamna director, doamna de serviciu și acasă sunt sau frații mai părinții mari.

Activitatea „Prevenție și protecție” am realizat o colaborare cu un instructor de auto-apărare în sportul numit „Krav Maga”. Împreună cu instructorul am conceput un curs prin care ne-am propus să învățăm copiii să evite un conflict violent, să știe care este poziția de siguranță, iar în cazul în care cineva încearcă să îi lovească să respingă și să bareze lovitura.

Fig. 3. Arhivă personală: Dulf Denisa

Elevii au fost foarte încântați la activitatea de protecție și prevenție pentru că au avut parte de o experiență inedită. Și-au dat interesul fiind atenți pe tot parcursul activității. La final, ei au știut să folosească poziția de siguranță, au învățat cum să evite un conflict și cum să se apere împotriva unuia. S-a pus accentul pe prevenție și pe auto-apărare, ceea ce are ca beneficiu dezvoltarea încrederii în forțele proprii. Acest aspect pozitiv ajută victimele agresivității să își depășească acest statut.

„Mânuțele sunt făcute să iubească, nu să lovească” este o activitate practică care se focalizează pe dezvoltarea creativității elevilor. Titlul activității vorbește de la sine și anume, în cadrul ei, copiii învață ca mâinile lor nu sunt făcute să lovească ci să ajute, să mângâie și să facă doar fapte bune. Activitatea a debutat cu o discuție despre tema propusă, unde elevii au dat exemple de moduri folositoare de a-și folosi mâinile în detrimentul folosirii lor pentru a lovi. Apoi, a urmat realizarea unui colaj unde au avut la dispoziție o multitudine de materiale din care au confecționat cele mai vesele și iubitoare mâini. La final, s-a realizat turul galeriei, fiecare dintre ei a făcut aprecieri asupra modului de lucru al colegilor.

Ultima activitate propusă: „Agresivitatea distruge! Prietenia unește!”, concluzionează toate celelalte activități și încheie planul de intervenție prin oferirea unui feed-back de către elevi. Ei trebuie să folosească toată informația acumulată pe tot parcursul activităților și să realizeze afișe, compuneri și liste de recomandări cu privire la agresivitate și la stoparea ei.

Fig. 4. Arhivă personală: Pop Roxana

Modul în care aceste lucrări au fost realizate relevă faptul că elevii au fost implicați activ în toate activitățile în urma cărora au rămas cu multe informații. Feedback-ul dat de către elevi este semn că planul a avut un impact pozitiv.

Concluzii

Folosind observarea sistematică a comportamentelor copiilor, am dedus faptul că, în urma activităților, a implementării regulilor și principiilor bazate pe asertivitate, în grupul de elevi vizat s-au remarcat schimbări majore de comportament. În urma desfășurării programului, elevii își vorbesc mai frumos, sunt amabili și se ajută unii pe alții, dar cea mai importantă îmbunătățire este că se acceptă unii pe alții, dezvoltând o atitudine inclusivă. Atmosfera în clasă a devenit una plăcută, fără să mai existe momente tensionate, semn că măsurile luate nu au fost în zadar, ci au transformat o clasă de elevi cu obiceiuri violente, într-o clasă plăcută, tolerantă și chiar iubitoare.

Școala, ca instituție care pune bazele culturii individului, trebuie să ofere nu doar informații elevilor ci și un cadru coerent și flexibil în care cooperarea, opinia liber exprimată, gândirea flexibilă, imaginația, empatia, spiritul incluziv și valorile asumate să constituie dimensiuni definitorii. De asemenea, profesorul, la rândul lui este responsabil pentru ce se întâmplă la clasă, astfel trebuie să aplice un management al clasei eficient și pozitiv, centrat pe elev. Dascălul trebuie să fie în permanență în starea de mindfulness, adică să fie mereu atent la elevii lui, la comportamentele pe care aceștia le manifestă, dar și la stările și sentimentele pe care acești elevi le trăiesc.

Concluzionând, agresivitatea și problemele disciplinare sunt provocări ale procesului didactic. Cauzele și efectele sunt variate, astfel trebuie să ne raportăm diferit de la caz la caz. Demersurile pentru prevenirea și combaterea comportamentelor violente trebuie făcute la timp, pentru că doar așa elevii pot avea parte de o experiență educațională frumoasă, evitând traumele și încurajând învățarea și împlinirea idealului educațional.

Bibliografie

- [1] D. Olweus, *Aggression in the schools: bullies and whipping boys.*, Washington : Hemisphere press, 1978.
- [2] I. & S. P. K. Whitney, „A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools.,” *Educational Research.*, p. 12, 1993.
- [3] J. Fleming, *Cum să devii sigur pe tine*, București: Editura VOX SRL, 1998.
- [4] O. Gavril Jitaru, *Aplicații didactice pentru teoria educației. comunicare educațională asertivă.*, Iași: Performantica, 2015.
- [5] C. Cungi, *Cum să ne afirmăm.* (Trad. rom. Orzu, Dana), Iași: Editura Polirom, 1999.
- [6] L. Coser, *CONTINUITIES IN THE STUDY OF SOCIAL CONFLICT*, New York: The Free Press, 1967.
- [7] M. Caluschi, *Psihologia conflictelor. Note de curs.*, Iași: Universitatea ”Petre Andrei”, 2015.
- [8] A. Stoica-Constantin, *Conflictul Interpersonal - Prevenire, rezolvare si diminuarea efectelor*, Iași: Editura Polirom, 2004.